

Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Szabó Albert könyvnyomdáiban Kézdi-Vásárhelytől, hova úgy a lap tartalmát részét illető közlemények, mint az előfizetések, hirdetések, nyilvántartási cikkek stb. intézendők.

Nyilvántartási cikkek soronként 10 kr-ért közöltek.

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Előfizetési árak:

Egy évre . . . 6 frt — kr
Fél évre . . . 3 frt — kr
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr
Külföldre 1 évre 8 frt — kr
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetések díja:

minden egyhasábas garmond-sorért vagy annak térfogatáért 4 krajczár.
Hivatalos hirdetések külön árszabály szerint számítanak.
Ezenkívül minden beiktatásnál 30 krajczár helyegdíj fizetendő.

A munkáskérdés hazánkban.

Kézdi-Vásárhely, 1891. június 26.

A szociálizmus tana, mely Amerikában, Angliában, Németországban, Belgiumban, szóval csaknem minden nyugoti államban annyi bajt okozott a kormányoknak, úgy látszik, Magyarországon is kezdi felütni fejét. Ebben az évben már két esetben volt hazánkban szociálista-zavargás, és mind a kettő vérontással végződött.

Kétségtelen, hogy hazánkban ilyen kozmopolita tanoknak nincsen talaja, mert a magyar ember természete az efféle eszmékkel össze nem fér. De nincs is alapja nálunk ennek. Budapesten befészkelte magát néhány külföldi agitátor, ott izgat, a miről a fővárosi lapok rendőri híreiből már sokszor volt alkalmunk meggyőződni; de még eddig sem mire sem mehettek, mert az ott alakult hazafias munkás-párt, melyhez a józanabb elemek csatlakoztak, még mindig tulsúlyban van. Minthogy pedig a fővárosban zöld ágra nem vergődhettek, utóbb kiterjesztették hálójukat a vidékre; szerencsét próbáltak a műveletlen földmivelő nép között. Ennek az eredménye a békésabai és a mult vasárnap lefolyt battonyai munkás-zavargás. Mindkét esetben több emberélet esett áldozatul.

Vannak persze a kik e baj okát is a kormánynak tulajdonítják. Pedig ha jól megfontoljuk a dolgot, nagyon igazságtalanok, a kik hibáztatják a kormányt, mely rövid idő alatt annyit tett a munkások érdekében. Nem hogy kárthatnának a kormányt, de sőt elismerést érdemel azért az előrelátásért, melyet ez ügyben tanusított. Mert okulva más

államok példáján, hozott olyan törvényeket, melyek a munkások helyzetének javítását célozzák. A kormány számolt azzal a körülménnyel, hogy a munkás-kérdés ma már olyan kérdés, melyet figyelmen kívül hagyni nem lehet, s hogy a munkás-osztály ma már a társadalomnak egy igen jelentékeny és számot tevő osztálya.

Csodálatos, hogy oly városokban, hol nagyobb gyárak vannak s hol a munkások nagyobb tömegekben vannak, nem fordulnak elő zavargások, s épen a tanulatlan falusi nép között üti fel fejét ez a veszedelmes járvány, az ország egyik leggazdagabb vidékén. Nyilvánvaló tehát, hogy csak bujtogatás eredménye e szomorú jelenség.

A hatóságokat persze készületlenül találta a baj, mert nálunk Magyarországon még eddig nem fordult elő. Jövőre azonban résen kell lenni minden irányban, hogy e veszedelmes kórság csirájában elfojtható legyen ebben az alakban, a mint most kezd jelentkezni.

A szociálizmus az ujkor eszméje. Meg lehet, hogy eljövendő majd az idő, midőn megváltoztatja a felfogásokat s átalakítja a társadalom képét. De akkorra másképpen kell, hogy alakuljanak a viszonyok. A talaj most nem arra való; nem arra való különösen nálunk Magyarországon. Azért irgalmatlan szigorral kell eljárni azokkal szemben, a kik ezt a maszlagot terjesztik, mert különben nagy bajnak lehet okozója különösen hazánkban, melynek amugy is sok az ellensége úgy kívülről, mint belülről.

Az általános jövedelmi pótdó megállapításánál számításba veendő adóssági kamatterhek tárgyában figyelemre méltó körrendeletet bocsátott ki a pénzügyminiszter. Felmerült tények elosztása céljából kijelenti benne, hogy az 1883. 46. t. cz. 13. §-ának első bekezdésében foglalt intézkedésből világosan kitűnik, hogy az általános jövedelmi pótdóból való levonás alapját az az évi képezi, mely az adóévet megelőző év végén fennmaradt tőkemarádék után jár. Ha pl. valamely földbirtokos 1890. január hóban magán hitelezőnél száz-ezer frt kölcsönt vett fel s ebből ugyanazon év december 15-én hatvanezeret visszafizetett, a levonás alapját 1891-re az 1890. december végén fennmaradt negyvenezer frt tőkemarádék évi kamatjának 10 százaléka fogja képezni. A törvény értelme világos, azt betű szerint kell végrehajtani. E kivételt azonban az idézett törvényt csak a közönséges kölcsönökre nézve tette s azoktól világosan megkülönbözteti a jelzálog-intézetektől felvett törlesztési kölcsönöket, melyekre nézve a kivétel annál kevésbé alkalmazandó, mert ezek nagyobb számú évekre kötötten, figyelembe vételük időpontjától bizonyos mérvben állandó tényezőként képeznek a jövedelmi pótdó megállapításánál s így az adókvetési eljárást lényegesen s ismételtelen bonyolítják. A hitelügylettel foglalkozó pénzügyintézetektől felvett kölcsönökre nézve a kiszámításnál nem a megelőző, hanem a folyó évi kamatnak, tíz százaléka veendő tekintetbe s így a levonás kedvezménye azon kölcsönökre is alkalmazandó, melyek az adóév folyamán keletkeztek.

Uj főispánok. A hivatalos lap közlése szerint a király — június 12-én kelt kéziratával — Szegedmegye főispánjává és szász ispánává, Thalmann Gusztáv eddigi alispánt, Kisküküllőmegye főispánjává pedig Bauszern Guidó orsz. képviselőt nevezte ki.

A „Székelyföld” tárczája.

Miklóssy Gyula.

Született Somogy megyében Kaposvárott 1839. január 10-én. Az alimnáziumot szülővárosában látogatta, a felimnáziumot Pesten, hol az érettségi vizsgálatot nagy sikerrel letette s az egyetem orvostan-hallgatói közé lépett. Kezdetben szorgalmasan látogatta Minerva csarnokát, sőt hajlamot is mutatott a kitűzött pálya iránt. E hajlama azonban csakhamar tért engedett egy éretlen megfontolt, benső sugallat szűlté vágyának. Mint ifjú, rajongott a színházért s nem volt drámai előadás, melyet ne nézett volna végig. Ha anyagi körülményei úgy változtak, hogy pénztárczája megürült, áruba adta ruháit s az így nyert pénzen váltott jegyet a színházba.

A büvérő, mely a színészetet környezi, Miklóssyt is magához vonta. Az egyetemi polgár lassanként megfedkezett az anatómiáról; elfeledé, hol áll az egyetem, s az 1859. év egy szép októberi napján, szakítva a multtal, Szabadka felé gyalog utra kelt. Az ige testté lön; a mi a fővárosban csak gondolat, vágy volt, azt Szabadkán tett követte. Ugyane hó 16-án Tháliának papjai Miklóssyban egy hű társat nyertek. Négy éven át bejárta Ma-

gyarország nevezetesebb városait, s lelkesedése vas-szorgalomra buzdította, elannyira, hogy a kezdő rövid idő alatt ismert névre tett szert.

1863-ban Fortuna feléje fordítván osztó kezét, egy kis örökséggel lepte meg s ez igénytelen vagyon, a nagyobbra törekvés reményében, az igazgatóság eszméjével barátkoztatta meg. Felcsapott tehát direktornak. Miklóssy azon igazgatók egyike volt, kit egy kitűzött cél vezérelt s e cél elérése — mert nemes — nem riasztotta vissza az áldozat-hozataltól sem.

— Sok a keserű falat, — mondá ő maga a „Szökött katoná”-val — de van édes is. S ennek küzdése elfeledteté vele az előbbi. Küzdött, mint tán egy igazgató sem; fáradozott, nélkülözött, de mindig csak egy célta tartva szem előtt: a magyar színészet emelését. S a szerencse vele volt. 1869-ben a székesfehérvári színházat nyerte el, hol nagy pártfogásnak örvendett. Ugyanez évi december 19-én a budapesti nemzeti színházban lépett fel „Bánk-bán” czimszerepében mint vendég, szép sikerrel. Szerződteni is akarták, de előnyösebbnek tartá az igazgatást folytatni, a hol első volt, mint az akkoron betegeskedő Lendvay mellett a nemzeti színházban második lenni. 1870-ben, az 1861. év április 2-án „A pünkösdi királyné”-val megnyitott budai Molnár-féle népszínházat hosszú szünetelés után bérbe vette s ő fejezte be ott az

előadásokat virágvasárnapján „A két pisztoly” népszínművel. Másnap már rontották-bontották a nép fillár-eiből épült szép kis színházat.

1872. május 19-én a budai szinkörben nyitotta meg a ctyklust, a „Kis Fauszt” operette paródiával. Ezen nyári szezon volt az egyedüli, eddigelő, mely fényes jövedelemmel ért véget. Rövid 4 hónap alatt 12,000 frt tiszta jövedelme maradt. Meg is érdemelte a pártfogást, mert oly erők voltak táborában, melyek minden igényeknek megfelelőek. Káldy, Káldyné, Vizvári, Solymossy, Kápolnai, Dékány Róza, Bényeiné, Szakáll Róza, Toldy stb. az ő hívei valának. Ez időtájt vendégszerepelt társulatánál Blaháné is, ugyszintén a híres Bandi pap, kik minden felléptükkor nagyszámu közönséget vonzottak a szinkörbe. Vahot „Budavár bevétele”, melyet Miklóssy fényesen állított ki, szintén nagy jövedelmeket hozott. Ez a jó siker megtízszerezte bátorságát s egy önálló pesti színház építésének gondolatát érlelé meg benne. A főváros tanácsa helyeselte a tervet s 1872. szept. 15-én az István-téren letették az alapkövet, melyen a „Miklóssy-színház” emelkedett, s melyet ugyanez évi október 30-án Jókainé Laborfalvy Róza közreműködésével megnyitottak. Színre került „A szigetvári vértanúk” első felvonása, „A leánykérő” operette és Balázs Sándor kik vigjátéka: „A vízvezeték”. Előadás előtt Lukácsy

Apor Gábor báró főispán kibucszúása.

Apor Gábor báró Nagy-Küküllővármegye főispánja kibucszúása Háromszékvármegye törvényhatóságától a szeretetnek és becsülésnek megható nyilvánulási között folyt le f. hó 24-én. Ugyszólván rögtönzött ünnepély volt ez, mert a távozó volt alispán nem akart zajt csinálni a kibucszúásból, de a törvényhatóság tisztikara nem bocsátotta el a közszeretben álló főurat a nélkül, hogy kifejezést ne adjon mélyen érzett fájdalomnak a megválás fölött és öszinte örömének a megérdemelt kitüntetés felett, mely a derék törvényhatóság tisztikarát első tisztviselőjének magas előléptetése által érte.

Mára délelőtti órákban hullámozott a sokaság, városiak és vidékiek, hatóságok, birtokosok, testületek, egyesületek küldöttségei, melyek ünnepi díszben vonultak fel a vármegye házához 11 órakor, hol főispánunk fogadótermét zsufolva töltötték meg. Kevés vártatva megjelent Apor Gábor báró, kit a bucstisztelgők tömege hosszan tartó éljenzéssel fogadtak. Szentiványi Miklós megyei főjegyző tolmácsolta a tisztelgők bucstüdvözetét. Szépen beszélt és többszöri helyesléssel és éljenzéssel megszakitott beszédében elmondta, hogy a vármegye közönsége a távozó új főispánt tizenévi közhasznú szolgálata alatt becsülni és szeretni tanulta. Becsülte benne a munkás, szorgalmas és nagytehetségű tisztviselőt, szeretett benne a finom modoru, humánus érzésű embert. A legjobb és legszebb emlékeket hagyja itt — úgymond — maga után a távozó új főispán s kéri, hogy tartsa meg a vármegye közönségét ő is jó emlékezetében.

Hosszan tartott az éljenzés és mire helyreállt a csend, Apor Gábor báró szólalt meg, köszönő szavakat intézvén a vármegye közönségéhez, legfőképpen pedig a tisztviselőkarhoz, mely őt tizenévi hivataloskodása alatt gyámolítani, szorgalmával és munkásságával segíteni meg nem szünt. Megható volt a jelenet, midőn a bucuzó volt alispán odafordult a mellette álló Potsa József főispánhoz s a bensőség igaz és meleg hangján emlékezett meg arról a bölcs utmutatásról, arról a tapasztalatokból és ismeretekben gazdagító vezetésről, melyben volt főispánja attól a pillanattól kezdve, hogy őt, mint kezdő ifjút tisztelbeli aljegyzővé kinevezte, egészen a legutolsó pillanattig gyámolította. A keresetlen, őszinte szavakban meghatón szép bucubeszéd hatása alatt ott rezgett a köny a sokaság szemében s az éljenzések hosszan tartottak és meg-megújultak, kifejezvén azt a mély rokonszenvet és szeretetet, mely Apor Gábor báró főispán iránti osztatlanul él a törvényhatóság minden polgárának lelkében.

Déli egy órakor a „Nagy József“-féle kerti helyiségben bankettre gyűltek össze a főispán tisztelői. A bucstisztelgésen résztvettek kevés kivétellel mind megjelentek a közebeden, úgy, hogy 120 személyen felül volt a terítékek száma. Ez alkalomra Előpatak fürdőről berándult a zenekar s igen ügyesen töltötték ki az időközöket, melyek a tosztok között még fennmaradtak.

Mikor Potsa József és Apor Gábor báró főispánok megjelentek a kertben, a zene ráhuzta a Rákóczy-indulót s a jelenlevők háromszoros éljenzéssel fogadták.

A pecenyenél megkezdődött a felköszöntök

Sándor Erődy Bélának ez alkalomra irt prológiát szavaltta el.

A színház kicsiny és szerény volt, de valóságos aranybánya, mert oly irt pótlót, mely éveken át tátongett. De másrészt a kor szükség szerű követelménye is sürgeté létesítését. Tizenöt éven át rebesgettek egy népszínház építéséről, érezték hiányát s még sem merték az intéző körök fejszéjüket — mint mondták — a nagy fába vágni. — Miklóssy megmutatta, hogy a ki mer, az nyer; ő egyengette az utat s midőn látták, hogy míg a nemzeti színházban üres házak előtt folynak le az előadások, addig a „Miklóssy-színház“ kicsinynek bizonyul a közönség befogadására: ekkor ők is, belátva az eszme életrevalóságát, hozzá fogtak a népszínház építéséhez. Ha nincs Miklóssy, talán még most sem jött volna létre az a fényes palota, melyet a nemzet most büszkén nevez „népszínház“-nak.

A nemzeti színház akkori intendánsának, báró Orczynek irány és czél nélküli műveleteit a „Szinlap“, mely Miklóssy kiadásában s Erdődy szerkesztésében jelent meg, számtalanszor megtámadta, mit a nemes főur Miklóssy művének tartott s magát megboszulandó, a budai szinkört — mely kénye-kedvétől függött — Miklóssy mellőzésével Fehérvári Antal kolozsvári igazgatónak adta ki.

sora. Elsőben Potsa főispán emelte poharát az új főispánra, a régi munkatársra. Szentiványi Miklós megyei főjegyző a közigazgatási tisztikar nevében éltette Apor báró főispánt. Dónáth József részt kér az érdemből a vármegye közönségének is, a hol mint ifju lépett az új főispán a közszolgálat terére, s büszkének jelezi azon vármegyét, melyben azon polozig emelkedett a közélet harczosa, mely most egy vármegyének legmagasabb fokát képezi. Apor Gábor báró főispán meghatottan ecsetelte azokat az érzelmeket, melyek most szívét-keblét eltöltik. A jövődő sikert köszönni fogja Háromszékvármegyének, birtokosságának, Potsa főispánnak és munkás tisztviselőtársainak, kiktől meghatottan veszen bucstul lelkes éljenzés között. Bélyd Tiivadar a megyei birtokosság nevében emelt poharát az új főispánért.

A vármegye tisztikaráért Dónáth József nyug. törvényszéki elnök irtett poharát. Potsa főispán a további egyetértést élteti. Benedek István honvéd alezredes a honvéd-zászlóalj nevében ad kifejezést a válás által keltett érzelmeknek s hosszú, boldog életet kíván Apor báró főispánnak.

Tiszt. Fejér Manó plebános a körbeli egyház nevében, Révay Pál sepsiszentgyörgyi ev. ref. lelkész szintén egyháza, Gyárfás Győző kir. mérnök a kir. hivatalok részéről köszöntötték fel és mondtak bucstul a távozó főispánnak. Szép köszöntőket mondtak meg Apor Gábor báróra Vajna István árvaszéki ülnök és dr. Bodor Tiivadar.

Eötvös K. Lajos kir. tanfelügyelő a tisztviselők nesteráért, Tompa Miklós sepsi-járási főszolgabíróért irtett poharát lelkes éljenzés között. Szentiványi Miklós ecseteli a polgár és katona viszonyát és egymás iránt tartozó kötelességeit, hangsúlyozza az együttérzés és harmonikus működés szükségességét és élteti a honvéd-zászlóalj parancsnokát, Benedek István alezredést.

Apor Gábor báró főispán köszönetet mond azon lekötelező szívéllyességért, melylyel most a bucuklakomán találkozott, s megköszöni a résztvevők megjelenését.

Ezen ünnepélylyel különben nem ért véget a nemes báró iránt való igazi őszinte ragaszkodás, mert még állomására is sokan kísérték el. Abban a tekintélyes küldöttségben, mely a nemes bárót megéjébe elkíséré, Kézdi-Vásárhely várost Bartók Károly polgármester képviseli.

Ünnepi beszéd.

melyet a kézdivásárhelyi községi iskolák által június 21-én rendezett ezredéves nemzeti ünnepélyen elmondott M. Székely János ig. tanító.

Mélyen tisztelt közönség!

Kedves gyermekek!

A mai nap az iskolai év záró-ünnepélyének megtartására van kitűzve. De legyen egyidejűleg a milleniumnak, az ezredéves ünnepélynek, legyen azon nagy történeti eseményre való visszaemlékezésnek szentelve, hogy szeretett magyar nemzetünk ezer év óta lakja e földet, melyen tán talp-alattnyi nagyságot sem lehetne találni, hogy az magyar vérről ne volna öntözve.

De kérhetné tán valaki, hogy ha ezer év előtt nem voltak itt, hol laktak hát? ... A történetbuvárok állítása szerint az Ural-hegy közepe táján s onnan húzódtak le a Káspi-tenger környékére, hol vadászattal, halászáttal és szíjgyártással

E körülmény a fizetés-képtelenség beálltát s a jobb tagok távoztát vonta maga után, s midőn saját István-téri színházába visszatért, a társulat nagyon hézagos és a jövedelem vajmi kevés volt. De még ez sem riasztotta vissza Miklóssyt. Erélye bátoritá, hitelezői pedig segédkezet nyújtani ígértek; már-már szervezte a társulatot, midőn a véletlen döntötte romba azt, a mi 9 évi fáradságnak volt gyümölcse. 1874. évi január 4-én ismeretlen okból tűz ütött ki a színházban, mely ugyan nem nagy kárt okozott volna, de a tüzoltók hü hója a szunyogból elefántot csinált s a színházat fél óra alatt uszodává változtatta át.

Miklóssy 9 évi buzgalma egy fél óra alatt semmivé lett. Szerencsecsillaga letűnt; ismét kezébe, vette a vándorbotot, s anyagilag tönkre téve ujra kezdte a vidéki szinigazgatást. Azóta 15 év mult el; vándorolt jobbra-balra az országban, egyik városból a másikba, de mintha átok feküdt volna rajta, fáradozásainak nem volt meg a kellő sikere.

Most itt nyugszik, itt piheni ki fáradalmait a kézdivásárhely-kantai róm. kath. sirkertben, s iratva családjá, gyászolva az összes magyar színészet által, mely bizonynyal díszes emlékekkel jelöli majd meg elhunyt jelesének hantjait.

foglalkoztak. Pogányok voltak; Istenül a Hadurat imádták; papjaikat táltosoknak tartották; halottaikat folyóvíz mellé temették s emlékére tortültek. Innen ú84-ben felkerekedve, a Volgán, tömlökön átúszattak s a mai Oroszország déli részén a Don és Dnieper között, Lebediában telepedtek le. De 3 év múlva a népvándorlás árja újból tovább menésre kényszerítette; a bessenyők elől menekülniök kellett. Nyugatra húzóda, Atelközben, a Szereth és Pruth folyók között települtek meg. Ekkor még nem alkottak egy egységes nemzetet; hét törzsfőnök vezérlete alatt állottak, kik bár szövetségben éltek, de egymástól függetlenek voltak. A hét törzsfőnök: Almos, Előd, Kond, Ond, Tas, Huba és Töhötöm közös fővezérül megválasztották Almos vitéz és bölcs fiát, Árpádot s karjaikat felmetszve, vérről pecsételték meg szerződésüket.

Atelközben sem maradtak sokáig; hallották, hogy van egy ország, melynek hegyei arany- és ezüsttel, erdei valakkal, folyói halakkal bővölködnek; oda vágynak, oda indultak s Árpád tapintatos vezérlete alatt a Kárpáthegység északi részén levő Vereczkei szoroson át 888-ban meg is érkeztek az ohajtott földre s Munkácsnál megtelepedtek és további eljárásuk czéljából tervet készítettek.

E hazában akkor különféle népek laktak és pedig a Duna és Tisza között bolgárok, fejedelmük volt Zalán; a harmas Körös tájékán és Erdély északi részén szlávok, amazoknak Maróth, ezeknek Gelu volt a vezérük. Erdély déli részén szegletében a hunok utóda: a székelyek, míg az északnyugati felvidéken Szvatopluk uralma alatt morvák és németek voltak. Ezeket tehát mind le kellett győzni, s Árpád bölcseségének és a magyarok vitézségének ez sikerült is. De nem egyszerre, mert nem ment az oly könnyen. Hat évre volt szükség, míg az egész hazát magukénak mondhatták.

A hosszas harc után tehát Árpád népe büszkeséggel tarthatta meg Pusztaszeren az első országgyűlést. A magyarok a térs helyeken, a síkságokon telepedtek le, míg a legyőzött népek a hegyes, erdős helyekre vonultak.

A honalkotás nagy és nehéz munkája tehát be volt fejezve. De azt mondja a közmondás: Könnyebb valamit megszerezni, mint azt meg is tartani. És e közmondás igazsága beteljesedett őseinken is. A harcuzaggyó, kalandozni szerető magyarok sok nyugtalanságot okoztak a szomszéd népeknek, minek következtében azok ellenségeivé szegődtek a magyaroknak. Földmívelés, ipar, kereskedelem — mint a melyek helyhez kötöttek volna — ismeretlen dolgok voltak előttük. Szent István tehát keresztényenre igyekezett őket tenni, hogy ez által erkölcsök megselelődvén, állandó életfoglalkozásuk legyen. Nehéz dolog volt az, és sok véres küzdelem fejlődött ki e miatt a keresztények és pogányok között. Míg ez egyfelől emésztette a nemzet életeterejét, másfelől a királyválasztás ügye hozta meg hasonlításba, állította gyakran ellenséges táborba őseinket. És e viszályt a szomszéd népek, leginkább a német császárok, javukra gyakran kiaknázták. De ezek mind multó bajok voltak és végpusztulással nem fenyegették hazánkat. A XIII-ik század közepe felé azonban Kelet felől a megsemmisülés vésses felhői tornyosultak. A tatárosodák százazrei sáskahad módjára lepték el kedves hazánkat; IV. Béla király harcra hívó szózata nem tudta fellelkesíteni a magyarokat és saját pusztulásukra s a haza vesztére közönyösök maradtak a véres kard széthordozásának láttára. Temetővé tették, felégették, kirabolták a tatárok ez országot s a két év multán az erdőből előbujkált magyarok az inség kínzása miatt még emberhussal is táplálkoztak, s e dús honban nem volt a királynak egy betevő falatja.

E megrendítő nagy csapást is kiheverte a nemzet. IV. Béla lángbuzgalma másodsor is megalakította e hont. S ezer éves itt lakásunkat nem fenyegette már többé veszély? Oh dehogy nem! A későbbi századok a törökökkel való véres küzdelemmel, az élet-halál-harcz nehéz tusáinak voltak dicsőséges korszakai; s nem egyszer állottunk a megsemmisülés nehéz örvénye előtt. Szerencsénkre megáldott az Isten a Hunyadiakkal, kik előtt még ellenségeink is tisztellett hajoltak meg; adott a Mindenható Kemény Simonokat, Zrínyieket, Szondiákat, Jurisics Miklósokat, Dobó Istvánokat, kik ellenállottak a törökök hódításainak s életüket semmibe vették, csakhogy e hont megvédhessék. Dicső ősei e nemzetnek, kik példányképül szolgálnak az utódoknak, hogy miképpen szeressék a hazát, s kik megmutatták, hogy a hazáért nem élni, de meghalni dicsőség. Sokat szenvedett a magyar s „megfogyva bár, de törve nem“ átküzdötte a török igtát, s végét szakította a mohamedánok uralkodásának.

És aztán? Jöttek újból idők, midőn mégsem volt ur a magyar a saját hazájában. A megpróbáltatások nehéz napjai valának azok. Az 1848—49-iki szabadságharcz hősei hét ellenséggel küzdöttek egyszerre; meggyőzték őket. Észak csordái azonban eljöttek, hogy a kivívott szabadságot ne él-

vezhesse a magyar; s a titáni harcznak vége szakadt. A véres küzdelemből dicsőséggel kerültünk ki; a történelemnek ezen lapjai a magyar önfeláldozását, hazaszeretetét hirdetik; s a szabadságharcz elesett és élő hősei, az aradi és más vértanúk lelkesítő példái hinnünk és remelnünk engedi, hogy a magyarnak 3 vagy 4 év múlva megtartandó ezredéves ünnepélye első, de nem utolsó lesz.

Nagyérdemű közönség! Kedves gyermekek! Őseink hazát szereztek nekünk, s hogy ezer éven át megtarthassák, vért, életet és vagyont áldozták. Megvédték számunkra megtartották s e nagy nemzeti öröm kifejezésékepen fog 3 vagy 4 év múlva megtartani országos ezredéves ünnepélyt, melyre már folynak az előkészületek. E milleniumot nem megérteni, de átérzeni szükséges. Vessük szívünkbe azért a lángszellemű költő emez önfeláldozására serkentő szavait:

"Tied vagyok, tied hazám —
E szív, e lélek.
Kit szeretnél, ha Tégedet
Nem szeretnél!
Szentegyház kebelem belseje,
Oltára képed;
Te állj s ha kell, a templomot,
Ledöntöm érted."

Oh bizony! ha ehhez hasonló érzések nem lelkesítették volna elődeinket, ha meggyőződés nem érelődött volna, ha lelkükben mély gyökeret nem vert volna ama tudat, hogy:

"A nagy világon e kívül,
Nincsen számokra hely.
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell!"

ezer éven át nem tarthatták volna meg e hazát.

Nagy feladat vár reánk; elődeink ezer éven át fegyverben állottak, várakat építettek, hogy megvédjék e hazát. A régi harczolás módj, megváltozott. Ma már inkább a szellem fegyvere hódít, s annak forgatásában gyakorlottabbak a nyugati népek, mint mi, mert míg a magyar Európa öreket századokig harcolt, addig nekik elég idejük volt templomokat emelni a tudományoknak. Azonban a magyar nemzet is az utóbbi 20 év alatt óriási lépésekkel haladt előre, s ha tovább is ily mértékben karolja fel a közelgő évszázak harczolási módját; ha tovább is a nemzeti közműveltség gránit köveiből épít erős várakat; ha tovább is a nemzetgazdaság: ipar, kereskedelem stb. védő bástyáit fejleszti, akkor nyugodtan nézhet a jövőbe, mert az ősek méltó utódaként a következő ezer éven át is magyar fogja lakni a földet, a mi, hogy úgy legyen: Adjá Isten!

A gyulafalvi gőz-siklónál történt balesethez.

A gyulafalvi gőz-siklón történt balesetről nem régiben egy hírt közöltünk más lapokkal együtt, melyben meg volt írva, hogy a gyulafalvi gyártelep siklóján a kötél elszakadt, a vonat lerohant s 4 emberélet áldozatul esett.

Ezen közlemény — biztos helyről vett értesülés szerint — nem felel meg a valóságnak azért sietünk azt a következőkben helyreigazítani.

A tényállás a következő:

Folyó hó 12-én 12 óra tájt Horn Móríc és Policzer Adolfné a kommandói telepről utaztak be Kovászna felé; a sikló alsó végéhez érve, egy üres kocsira ültek, hogy a térréti állomásra lejöjjenek. Hozzájuk csatlakozott Szvoboda Ferenc ott lévő üzletvezető és tékezőnek fellépett Trombitás János térréti állomásfőnök, s így az üres kocsi megindították lefelé. Alig jöttek azonban egy pár száz öl távolságra, nagy szélvihar keletkezett, mely a kocsit menetirányban taszította lefelé, még pedig oly erővel, hogy a fékezés nem használt. Ezt a fékező Trombitás János észrevevén, azonnal figyelmeztette a kocsin levő három társát a veszélyre s javaslatba hozta a leugrást. Elsőbben Trombitás János, aztán Szvoboda Ferenc és később Horn Móríc — ki Policzer Adolfné is magával huzta — le is ugrottak, az üres kocsi pedig beszaladt a térréti állomásra, hol egy pár üres kocsi megsérülésén kívül nem történt nagyobb baj. A kocsin volt négy személy, kik mind az üzlethez tartoznak, az ugrás következtében kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek. Azonnal orvosi kezelés alá vették, de életveszély nincs, helyreállottak.

Mint hogy a nyomozat rendén kiderült, hogy a hirtelen keletkezett szél miatt történt a baleset, a további nyomozat — mivel vétkes gondatlanság, vagy mulasztás esete nem forog fenn — megszüntetett, annyival inkább, mivel az üzlethez tartozó személyeknek az iparvasutoni járhatás engedélyezve van.

Meg kell különben jegyeznünk, hogy a vasut megnyitása, illetve a sikló megindítása óta a mai napig baleset egyáltalában nem fordult elő.

Különfelek.

— Miklóssy Gyula volt szinigazgató temetése folyó hó 24-én délután 4 órakor nagy részvét mellett ment végbe. A gyászháznál Deréki Antal társulati titkár és a sírnál Egy Kálmán szinigazgató tartottak szép beszédeket. A koszorúkkal borított koporsót az egész társulat s ezen kívül nagy-számu gyászoló közönség kísérte ki a róm. kath. temetőbe.

— Női munka-kiállítás. A háromszék megyei "Erzsébet" árvaleány-nevelő intézet rendes és bejáró növendékeinek munkáiból az intézet helyiségében kiállítás rendeztetett. Felhívjuk az érdeklődő közönséget, hogy e kiállítás f. év. jun. 29. és 30-án megtekinteni sziveskedjék, mert itt minden díj nélkül megsejmelhető azon munka-csoportokat, melyeket a finom női kéz, az újabb kor igényeinek megfelelően, annyi izléssel állít össze.

— Színészet. Csütörtökön a társulat kedvelt tagja, Miklóssy Ilonka jutalomjátékául Muray "Huszárszerlem" és "Virágfakadás" cz. vigjátékai kerültek színpadra. A Miklóssy-család iránt érzett őszinte részvét szép számu közönséget hozott össze, mely az egész előadás alatt rokonszenvesen tüntetett a jutalmazandó mellett: kihívta, tapsolt és virágokkal halmozta el; ugyanezt tették pályatársai is, kik kilépése alkalmával virágot szórtak rá. Szóval az egész est csak alkalom volt rá, hogy egy a közönség, mint a pályatársak kimutathassák részvétüket. És ez nemcsak szép, de megható is volt. A részvét, bármely különös alakban jelentkezzék, mindig enyhít és vigasztal. A társulat ezen előadással Kézdi-Vásárhelytől búcsút vett.

— A brassó—zernesti vasut megnyitása. A brassó—zernesti helyi érdekű vasut szerdán adatott át a forgalomnak. A brassói menetjegyiroda már e vasárnapon kéjvonatot rendez Zernestre. Brassó és Zernest közt csak második és harmadosztályu kocsik közlekednek. Brassóból indul a vonat reggel 5 óra 45 perczkor, Zernestre érkezik 7 óra 26 perczkor, Zernestről indul este nyolcz órakor, Brassóba érkezik 9 óra 24 perczkor.

— Posta a fürdőn. A Háromszék megyében fekvő "Büdös" nevű fürdőhely főtérén a fürdőudény tartamára, vagyis szeptember 15-ig terjedőleg levegyűjtő szekrény függesztetik ki, s ezzel egyidejűleg az abban összegyűlt levelezések elhordása és a fürdőre szóló levelek házhoz kézbesítése céljából a bükszádi posta-táviradályhivatal és jelzett fürdő között naponta egyszer közlekedő gyalog-küldönc postajarat rendeztetik be. A küldönc jarat-menetrendje a következő: Ind. Bükszádról 10 óra 15 perczkor délelőtt, érk. Büdösré 12 órakor délben; ind. Büdösről 12 óra 30 perczkor délután, érk. Bükszádra 2 óra 15 perczkor délután. A Büdös fürdőre szóló közönséges levélpóstaiküldemények, hírlapok, valamint az ajánlott levelekről szóló értesítvények ingyen, a postautalványok és kocsipostai küldeményekről kiállított értesítvények pedig a rendes értesítési díj felszámítása mellett a címzettnek lakására kézbesítettnek. Az esetben, ha címzettek a részükre érkezett-ajánlott és pénzes leveleket, valamint a kocsipostai csomagokat, vagy az utalványokra és utánvételi lapokra fizetendő összegeket a szabályszerűen aláírt értesítvény alapján a kézbesítést teljesítő szolga által kívánnák elhozatni, azoknak kivitele is megengedtetik, de csak az illető magánfelek vesztélyére, ily esetben az ajánlott levelek ingyen kézbesítendők, ellenben a pénzes levelekért, csomagokért, az utalványi és utánvételi összegekért darabonként, illetve utalványonként öt (5) kr. kézbesítési díj szedhető a kézbesítő javára. Nagy-Szeben, 1891. június hó 19-én. A m. kir. posta- és táviradálygató helyett: Sipos Kálmán.

— Zonadijszabás a brassó—háromszéki vasuton. A m. kir. államvasutak igazgatóságának jelentése szerint a brassó—háromszéki helyi érdekű vasut brassó—zernesti vonalán a megnyitás napjától kezdve a zónarendszerű személy- és poggyászdíj-szabás lép életbe.

— Erdélyi szőnyegek Bécsben. A bécsi kereskedelmi muzeum szőnyegkiállításán a magyar szőnyegipar is képviselve van. Az orsz. iparművészeti muzeum 18 darab erdélyi szőnyeget állított ki, melyek nagy feltűnést keltenek. A kiállítás tanulmányozása végett Fittler Kamill, az iparművészeti muzeum öre, a mult héten több napot töltött Bécsben.

— A békéscsabai népbank bűnügye. E szenzációs ügyben befejezték a vizsgálatot, de a végtagyalástól meg mindig messze van az ügy. A most már befejezett vizsgálat számszerűen megállapította, hogy a békéscsabai népbanknak 81 ezer forint aktívával szemben 800,000 forintot meghaladó passzívája maradt. A vizsgálat folyamán bebizonyult Bartók vezérigazgatóra a család, a hamis bukás és az, hogy a sikksztásról nem csak tudott, hanem abban tényleg részt is

vett. De a legfontosabb kérdések egyikét a vizsgálat nem volt képes tisztába hozni, azt t. i., hogy hová tette Bartók László a vagyonát, mert az kétségtelen, hogy valahol igen tekintélyes (100 ezer frt körüli) összeg van elrejtve. Magának Bartóknak vallomása nyolczvanöt ivre terjed, a bűnügynek kilencszáznyolczvanhét naplőszáma van s vannak jegyzőkönyvek, melyeknek a melléklete a száz darabot meghaladja.

— Ismét új cigaretták készülnek a temesvári dohánygyárban, ugyanott, a hol a májusban forgalomba hozott egyiptomi szivarkákat csinálják. Ezeket a legújabb cigarettákat is egyiptomi cigarettáknak hívják, vékonyabbak a forgalomban levő egyiptomi szivarkáknál, valamivel ke-rekebbek is és hasonlítanak a Bouquet szivarkához. A legfinomabb dohánynyal vannak töltve s a forgalomban levő egyiptomi szivarkáknál is drágábbak lesznek.

— Köszönetnyilvánítás. Azon szives részvétért, melyben drága halottunk id. Miklóssy Gyula vég-tisztességtele alkalmából a helybeli műkedvelő-egyesület és a nagyérdemű közönség részesítették, fogadják hálás köszönetünk kifejezését. Fogadjja továbbá köszönetünket a helybeli népzenekar azon szivesiségeért, hogy a megboldogultat díjtalanul kísérte ki utolsó útjára. A Miklóssy-család.

— Köszönetnyilvánítás. A kézdivásárhelyi alsó fokú ipariskola szorgalmas és jó magaviseletű tanulóinak megjutalmazhatása végett a tek. takarékpénztár 5 frtot, a tek. tanács 10 frtot sziveskedtek adományozni. Midőn ezen összegek átvételét nyugtatványozzuk, egyidejűleg meleg köszönetet nyilvánítnunk az iparosoktatásügy érdekében tanusított szives adományokért. K.-Vásárhely 1891. jun. 27. Bartók Károly p.-mester, M. Székely János, f. b. jegyző.

— Nyilvános nyugtatványozás és köszönet. A k.-vásárhelyi közs. elemi fiu- és leányiskola szorgalmas és dicséretes magaviseletű tanulóinak megjutalmazása végett szivesek voltak adományozni: Tek. Bartók Károly, Pap Adolf, Kovács István (ref. s.-pap), Kovács Dániel, Jakab István, Benkő Gyula, ifj. Kovács János, Jancsó Mózes (szeszgy.), dr. Pethő József urak 1—1 frt; tkts K. Csizsár József ur 2 frt; tkts Molnár József és id. Jancsó Mózes (ker.) urak 3—3 frt; tkts Kökösi Károly ur és a Nőegylet "Zoltáni Géza"-alap kamatai ezimen 4—4 frt; Kisegítő t.-pénztár 5 frt; Kézdivásárhelyi takarékpénztár és a Nemes város 10—10 frt. Ezenkívül Tek. Mihucz György honv. százasos és Eötvös K. Lajos kir. tanfelügyelő urak 5—5 darab könyvet és Baló László ur 2 darab könyvet. Midőn ezen szives adományok átvételét nyugtatványozzuk, egyidejűleg iskolászekünk folyó évi 42. számu határozata érdekeltség- és áldozatkészségért, melyet közs. iskolánk iránt ez alkalommal is tanusítani méltóztattak. K.-Vásárhely, 1891. jun. 23. Kovács István, isk. sz. elnök. M. Székely János, isk. sz. jegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos

Ifj. Dobay János.

Hirdetések.

A „Budapesti Hirlap“ előfizetési felhívása.

Főszerkesztő: Rákosi Jenő.

Felelős szerkesztő: Csajthay Ferencz.

Dolgozótársak: Balogh Pál, Balázs Ignác, Baksay Sándor, Béla Henrik, Berényi László, Barna Izidor, Csajthay Ferencz, Csapodi István dr., Flammarion Kamill, Herczeg Ferencz, E. Illés, Károly, Kaas Ivor báró, Osvald Sándor, Őszi Kornél, Proff Sándor báró, Rákosi Jenő, Rákosi Viktor, Solder Hugo, Teleki Sándor gróf, Tóth Béla, Vasskó Elemér.

A kiadóhivatal feje: Zilahy Simon.

A Budapesti Hirlap jun. 15-én tölti be fennállása tizedik évét. Ez évek alatt a magyar közönség legnépszerűbb, legelterjedtebb lapja lett és a mai időszaki sajtó kellekeivel a magyar hírlapirodalom elsőrangú tagjává küzdötte föl magát.

A nemzeti irány merész és elszánt kultusza úgy a politikában, mint az irodalomban, a művészetekben és a társadalomban biztosították neki a hírlapolvasó közönség rokonszenvét és tömegeit.

Alig volt rá eset Magyarországon, mióta az alkotmány helyreállt, de ritkán külföldön is, hogy hírlap oly vezérlő szerepet játszik egyes kérdések sorsa megalakításában, minőre a Budapesti Hírlap aránylag nem hosszú fennállása óta ismételve adott példát nem kell csak a véderő vitára emlékeztetünk, a melyben két hónapon keresztül azt lehet mondani, a Budapesti Hírlap táplálta a vitát, a közérdeklődést, a közszellemet. Ujabban pedig a közigazgatási javaslat első és döntő bírálata e lap hasábjairól indult ki, hogy az elmélet megtermékenyítse.

Ily sikerekhez pedig kettő szükséges: elsőben is az értelmi tőke párosulva az írói tehetséggel; másodsor az abszolút függetlenség minden párttól és hatalmasságtól. Ezek nélkül lehetetlen azt az erkölcsi erőt felszabadítani s munkássá tenni a közérdek javára, a minő a tisztességes sajtóban és munkájában rejlik. Ha pedig valaki e helyen, a hol az újság kénytelen magáról beszélni, ezt dicsekvésnek venné, annak megengesztelésére készséggel tesszük a vallomást, hogy távolról sem tartjuk magunkat csalhatatlanoknak. Tudjuk, hogy minden vigyázat és megfontolás mellett is botlunk mi is. De botlásunk is csak szabad meggyőződésünkéből ered, nem egy harmadiknak, akár egyénnek, akár társaságnak, akár pártnak, akár felekezetnek, akár osztálynak sugalmazásából vagy egyoldalú érdekéből.

Bizvást tehetjük hát olvasóinknak azt az ígéretet, hogy úgy mint eddig, újságírói kö-

telességeinken és lelkiismeretünkön kívül más urat magunk felett el nem ismerünk.

A politikai vezetést, a vezércikket rovatát Balogh Pál, Kaas Ivor báró és Rákosi Jenő látják el rendszeren. Jogi cikkeinket, általában jogi szakkérdések fejtegetését, rovatához nem kötve, Edvi Illés Károly kitűnő tollából veszik e lapok olvasói. Orvosi s természettudományi kérdésekben írónk és tanácsadónk Csapodi István doktor, a jeles fővárosi orvos és szakíró. A többi rovatok megoszlanak kipróbált s nagyobb részt már évek óta a Budapesti Hírlap közönségét szolgáló több dolgozó társaink közt.

Irodalmi és tárczarovataink a mellett, hogy a lap keretén kívül levő írók közreműködését is sürűen igénybe veszik, sőt a közönség köréből is a tehetségeket magához vonni iparkodik, oly erőkre vannak állandóan bízva, mint Teleki Sándor ezredes, Tóth Béla, Rákosi Viktor (Sipulusz), Herczeg Ferencz, Bak-say Sándor, Béla Henrik és a főszerkesztő (—ő.), végül a világraszóló hírt élvező Flammarión Kamill, a ki szintén állandó szerződéses viszonyban van a Budapesti Hírlap-pal.

A regénycsarnok számára iparkodásunk, hogy a külföldről s a hazai erőktől is a javát szerezhesstük meg a Budapesti Hírlap-ban. Csiky Gergely kitűnő regény- és drámaírókat a hírneves francia: Ohnet György váltja fel. Egy olasz regény Salvatore Farina tollából szintén birtokunkban van. Hogy nagy áldozatoktól sem rettenünk vissza e rovat érdekében, megmutattuk azzal, hogy tavaly megszereztük és közöltük Stanley legújabb művét afrikai expedíciójáról. Angol regényeink, melyekből évenként kettőt-hármat szoktunk közölni, kitűnő kedveltséget élveznek.

A mi e lapok többi tartalmát, u. m. a közgazdaságot, újdonságokat, az értesítéseket, helyi, vidéki és külföldi tudósításokat illeti: mindez régóta úgy el van látva a Budapesti Hírlap-ban, mint bármely elsőrendű európai lapban. Dolgozó társainkat méltán nevezhetjük kipróbált és lelkes gárdának, a mely becsü-vágyát helyezi lapja korrekt és kitűnő kiszolgálásába. Minden jelentékenyebb magyar városban van tudósítónk. Bécsben egész kis fiókszerkesztőség szolgál ki bennünket telegráf és telefon útján; az európai nagy városokban saját tudósítóink óvják közönségünk érdekeit és mindenüvé a haza határain oelül és kívül, bárhol valami rendkívüli dolog készül vagy ha csak véletlenül megesik: külön kiküldött tudósítóink ott vannak vagy ott teremnek mint a magyar olvasóközönség érdekeinek katonái.

A Budapesti Hírlap irányja az elmúlt decennium alatt kiállotta képességei tűzpróbáját. Ebben a változatlan irányban fogja ezentúl is teljesíteni feladatát és kiszolgálni olvasóit.

Julius 1-én fogjuk megkezdeni Ohnet György A gyűlölség adója című új regényének a a közlését, mely a Budapesti Hírlap kizárólagos tulajdona.

Az előfizetés feltételei helyben házhoz hordva, vidéken postával: Egész évre 14 frt, fél-évre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr., egy hora 1 frt 20 kr. A fővárosi nyaralókban lapunk kora reggel kézbesítetik, az egész frndő-évad alatt pedig előfizetőink kívánságára a lapot bárhová utánuk küldjük, még akkor is, ha a nyáron át többször változtatnak tartózkodási helyet. Az előfizetések vidékről legcélszerűbben postautalvánnyal eszközölhetők következő cím alatt:

A „Budapesti Hírlap” kiadóhivatalának, IV. kerület, Kalap-utca 16. szám.

A Pesti Hírlap 40000 példányban jelenik meg.

PESTI HIRLAP

naponként 16—20 oldal terjedelmű

pártoktól és kormánytól egyaránt független politikai napilap.

Munkatársai közt vannak Magyarország elsőrangú publicistái és szépirodalmi írói.

A lap állandó előfizetői — habár havonként ujtják is meg az előfizetést —

karácsonykor ajándéku kapják

a Pesti Hírlap nagy képes naptárát.

Előfizetési árak:

Egész évre 14 frt. | Fél évre 7 frt. | Negyedévre 3 frt 50 kr. | Egy hora 1 frt 20 kr.

 Rendes zenemelléletek.

Mutatványszámokat kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal:

Budapest, V. ker., nádor-utca 7. szám.